Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XVII. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 24. maja (May 24), 1924.

Subscription $5.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 123.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DELAVCI ZAHTEVAJO ZNIŽANJE DELAVNIKA.

ZNIŽANJE DELAVNIH UR JE POTREBNO V INTERESU ZDRAVJA.

Tako izjavlja petdeset delavskih organizacij.

New York, N. Y. — Petdeset delavskih strokovnih organizacij, ki so združene v organizaciji Worker's Health Bureau, katera je ravnokar obdržavala svojo drugo konvencijo v New Yorku, zahteva, da se delavne ure v tednu znižajo na štirideset. Pleskarji, sobni slikarji in klobučarji, ki so deloma izvojevali štirideset ur dela v tednu v New Yorku in Connecticutu, so razložili, kako so to dosegli in tako spodbudili delavce drugih strok, da nastopijo za skrajšanje delavnih ur v tednu na štirideset.

Skrajšanje delavskih ur v tednu je potrebno v interesu delavskega zdravja. Profesorji Yandell Henderson z univerze v Yalu, Emery Hayhurts z državne univerze v državi Ohio, in Joseph Renikoff s harvardske univerze so razlagali metode, po katerih se je treba bojevati proti zastrupljenju s svincem in drugim strokovnim boleznim.

Dr. James P. Warbasse, zastopnik Kooperativne lige v Ameriki, je rekel: "Direktna akcija od strani delavcev na zdravstvenem polju je bolj uspešna, kot se more zanje storiti s postavami." Ko je opisoval kooperativne zdravstvene organizacije v Evropi, je nadaljeval: "V Milanu umrje na leto 21 oseb od tisoč, toda med člani Delavske zdravstvene kooperative jih pa umrje le 9 od 1000.

Konferenca je sprejela razne zaključke v interesu delavskega zdravja, med katerimi so najvažnejši: Neorganizirani delavci se naj organizirajo na zdravstvenem polju, v unijskih pogodbah se naj zahtevajo zdravstvene naprave, posebno pri državnih in občinskih delih, odpraviti je treba vse nevarne in škodljive naprave kot na pr. stroje za razpršenje barve, zahteva naj se točno izvajanje sanitarnih občinskih in državnih odredb, odpravi se naj materijal, ki slabo vpliva na zdravje, kot bela svinčena barva in se naj nadomesti z drugim materijalom.

Preiskave so dognale, da 40 odstotkov klobučarjev postane žrtev zastrupljenja z živim srebrom. Preiskavo so vodili zdravniki s harvardske univerze med klobučarji v Danburyju. Delegatje so poročali: "Bolezni na pljučih so se pomnožile za 144 odstotkov v kamnoseški industriji, kjer obdelujejo granit. To povzroča prah.

Ustanovil se je delavski svet iz delavskih delegatov držav New York, Pennsylvania, Connecticut, Massachusetts, New Jersey in Wisconsin, ki bo sodeloval z birojem. Biro, ki sodeluje z vsemi delavskimi strokovnimi organizacijami v Združenih državah, je nastavljen na sledeči adresi: 799 Broadway, New York.

Nov brezuspešen napad na laboritsko vlado v Angliji.

London, 23. maja. — Liberalci so včeraj zopet rešili MacDonaldovo vlado poraza v zbornici. Predlog konservativcev, da se omeji debata glede vladnega programa o vprašanju brezposelnosti, je bil odklonjen z 244 proti 210 glasovom. Torijski predlog da se Tomu Shawu, ministru za delo zniža plača, je tudi pogorel.

Monarhisti v Nemčiji nočejo mirovati.

Berlin, 23. maja. — Nacionalisti so napovedali nove demonstracije v Berlinu za prihodnjo nedeljo in povabili so ekskronprinca Friderika Viljema, da se tudi on udeleži. Komunisti so takoj obvestili svoje pristaše, naj bodo pripravljeni na protidemonstracije.

Vlada je odredila, da ne sme biti javnih demonstracij in poskušala bo pregovoriti ekskronprinca, naj ne pride v Berlin.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Delavci zahtevajo znižanje delavnih ur.

Oster konflikt med starimi in mladimi v republikanski stranki.

La Follette in Wheeler imata priliko biti nominirana v St. Paulu.

Trinajstletni sin čikaškega miljonarja zagonetno umorjen.

Poročilo o razvijanju ugodnih razmer v Rusiji.

Inozemstvo.

Herriot zanika vest, da je odobril Morganove pogoje.

Ekonomska in politična kriza v Nemčiji narašča.

Delavci v Nemčiji razdeljeni glede Dawesovega načrta.

Papež je v strahu vsled volilnega izida v Franciji.

Civilna vojna v Albaniji.

Ameriški letalci počaščeni v Tokiju.

13-leten deček umorjen na zagoneten način.

NJEGOV OČE JE MILJONAR.

Zahtevana je bila zanj odškodnina, a našli so ga mrtvega.

Chicago, Ill. — Čikaška policija ima zopet pred sabo misterijozen umor, da ga reši, kakršni so mogoče le v človeški družbi, v kateri je pohlepnost po bogastvu postala velika in neukrotljiva strast.

Robert Franks, star trinajst let, sin Jacob Franksa, kapitalista in miljonarja, je pohajal v Harvardovo šolo, to je v privatno šolo na Sedem in štirideseti cesti. Zadnjikrat so ga videli živega ob 5:15 popoldne v sredo na šolskem igrišču. Deček je bil na igrišču, ko so igrali oporiščno žogo. Preden je bila igra končana, je deček rekel, da gre domov. Odšel je proti domu, ki se nahaja tri bloke od šole. Tako so izpovedali dečki, ki so bili na igrišču in R. P. Williams, učitelj telovadbe.

Ko dečka ni bilo k večerji, je njegov oče pričel skrbeti. V družbi nekega Ettelsona je šel ob devetih zvečer v šolo. Priče so iskati dečka. V tem času je pa mrs. Franks sama sedela doma. Naenkrat je zapel telefonski zvonec in oglasil se je neki misterijozni mr. Johnson prvikrat. Telefoniral ji je, da so njenega sina ugrabili, da naj človeških roparjev nikar ne zasledujejo in da potrebujejo denar. Naenkrat je pa Johnson rekel "srečno", preden je dečkova mati zbrala svoje misli in vedela, kaj se je pravzaprav zgodilo. Mati je omedlela in ni prišla k sebi, ko sta se vrnila njen soprog in Ettelson. Čakali so do dveh ponoči, da se zopet oglasi misterijozni "Johnson", toda času ni bilo. Na to sta se mati in Ettelson odločila, da gresta na policijo in vprašata za njeno pomoč. Dobila sta tam lajtnanta Wellinga, kateremu sta povedala žele po ovinkih, kaj se je zgodilo. Welling je ponudil pomoč, toda Ettelson jo je odklonil in rekel, da je bolje počakati do jutra, ker se ne ve, kaj bi človeški roparji storili z dečkom, ako bi izvedeli, da jih iščejo detektivi. Prosila sta lajtnanta Wellinga, naj molči o stvari in da se vrneta zjutraj in povesta vse detektivskemu načelniku Hughesu.

Lajtnant Welling je držal svojo besedo.

Drugo jutro so človeški roparji pričeli s pogajanji, ko so že dečkovo truplo našli v vodi ob progi pennsylvanske železnice, kakor da se dečku ni nič zgodilo.

Okoli poldesetih zjutraj je bilo dostavljeno ekspresno pismo pisano s pisalnim strojem. V pismu je bilo zapisano, da se naj plača deset tisoč dolarjev v starih bankovcih in naj se počaka, kako se stvari razvijejo. Ob eni popoldne je zopet telefoniral misterijozni "Johnson" in povedal, da pride po očeta avtomobil Yellow Cab kompanije, katerega se naj posluži, da plača odkupnino. Medtem je pa neki časnikarski poročevalec za popoldanske liste telefoniral, da so našli mrtvega dečka v vodi.

Dečka so našli v četrtek zjutraj ob poldesetih mrtvega in nagega v vodi v močvirju ob pennsylvanski železnici. Poleg dečka so našli očala in eno nogavico.

Deček ni bil zadavljen in ne udušen. Po izjavi zdravnika Sprenglerja je bil z nekim topim orodjem udarjen na glavo večkrat, toda nobeden teh udarcev ni bil smrten. Imel je zabasana pljuča in želodec. Zdravnika menita, da je bil mogoče umorjen s kakšno kislino, katero so ga prisilili vdihavati s pomočjo v kislini namočene gobe ali cunje.

Policija je pridržala dva učitelja. Izjavila je, da nima proti njima nič, ampak ona se interesira za dobro angleščino v grozilnem pismu, ki dokazuje, da je pismo pisal človek, ki je izobražen in je malo dalj hodil v šolo kot navadni ljudje.

Policija je pred novim misterijem. Ali bo pričela krivce iskati na pravem mestu? Dogodki, ki so se odigrali, jo takorekoč pehajo na pravo sled.

RUSIJA PRIHAJA SIGURNO NA SVOJE NOGE.

TO DEJSTVO SE NE DA VEČ UTAJITI.

Tako se je razvila slika o Rusiji na konvenciji Narodnega društva tovarnarjev.

New York, N. Y. (Fed. Press, Štabni poročevalec). — Čeprav vodi Hughes protirusko politiko, so Rusijo priznali ameriški podjetniki na ta način, da je Narodno društvo tovarnarjev žrtvovalo eno sejo od svoje letne konvencije, da izve resnico o Rusiji. Rusija ima trdno vlado in gospodarske razmere se obračajo na bolje. To resnico, podprto s fakti, so razgrnili govorniki, ki se ne dajo najeti za propagando o nacijonalizaciji žen, ekonomičnem kaosu, o takojšnjem padcu vlade in za druge podobne čenče in besedičenje.

Isaac J. Sherman, predsednik Arcos-America Inc., ruske zadružne organizacije, je bil bolj navdušen kot E. Dana Durand, zastopnik trgovskega departmenta Zdr. držav, ki je rekel, da je trgovska važnost Rusije previsoko ocenjena, in kot Irwing T. Bush, zastopnik Bush Terminal kompanije. Ampak vsi so se pečali z Rusijo kot s stvarjo, ki v resnici postoji in ne plava kje v oblakih, s katero je treba tudi računiti.

"O tem ni dvoma, da sedanja vlada ostane," je rekel Bush. "Našel nisem ene osebe (v Rusiji), ki sodi, da pade." Ampak pričakujejo spremembe v njenih metodah in v povečanju komunistične stranke. Rusija je določena, da ostane konservativna dežela kot Francija, ker tvori kmečko ljudstvo 85% njenega prebivalstva, ki lastuje svet, je dodal zgornjim besedam. On ni videl nobene vrste nemirov, voditelji revolucije so resni ljudje, druga vrsta uradnikov je taka kot v Združenih državah. Hvalil je ruski učni sistem v primeri s carskim. Nikakor ni soglašal s Hughesovimi izjavami o ruski propagandi v Ameriki in v drugih deželah. Dejal je, da je veliko stvari za poboljšanje človeštva prišlo iz komunističnih poizkusov v Rusiji.

"Sovjetska vlada ni pokazala volje, da opusti svojo glavno zahtevo državnega obratovanja industrije in obrti." To je bilo najhujše, kar je lahko povedal Hooverjev pomočnik Durand. Njegovi štatistični podatki so izkazovali, da so v letu 1923 za 17% obdelali več sveta kot v letu 1922. Tudi žitni eksport in produkcija v industriji sta se povišala.

"Predsodki in pomanjkanje poznanja razmer sta med Združenimi državami in Rusijo," je rekel Sherman. "V Rusiji ni važne stranke ne skupine, ki bi želela ali pravi da želi, da se strmo-

(Dalje na 3. strani.)

Ameriški letalci počaščeni v Tokiju.

V pondeljek bodo nadaljevali polet. Naredili so 6575 milj v 90 dneh. Francozi snujejo nove polete.

Tokijo, Japonska, 23. maja. — Američani na poletu okrog sveta danes počivajo na japonskem mornaričnem letališču Kasumigaura. Letalci se vsestranko dobro počutijo in njihova letala so v izvrstnem stanju. Ko so se Američani včeraj spustili na tla, so jih sprejele velike množice ljudstva s tisočerimi klici "banzaj" (japonski živio) in okrog 1000 častnikov japonske armade jim je naredilo špalir. Več sto šolskih otrok je mahalo z ameriškimi zastavicami in topovi so grmeli letalcem v pozdrav. Delegacija japonskih veljakov je sprejela Američane kot častne goste in jih takoj pogostila z jedili in pijačo. Pozdravnih govorov in čestitk ni bilo konca ne kraja.

Jutri pojdejo letalci v Tokijo, kjer jih čakajo nove slavnosti. V pondeljek nadaljujejo polet. Njihova prihodnja postaja je Kušimoto na skrajnem južnem koncu japonske celine, na otoku Kjušu se pa poslove od Japonske in tam narede 500 milj dolg skok čez morje v Šangaj. Američani so zdaj dovršili 6575 milj zračne poti in v zraku so bili vsega skupaj 90 ur.

Pariz, 23. maja. — Francosko avijatiško ministrstvo, zadovoljno z uspešnim poletom poročnika Doisyja iz Pariza v Šangaj, dela načrt za štiri druge dolge polete. Prvi polet bo preko Afrike, kakor je dolga, v Cape Town; drugi letalec bo tekmoval z Amundsenom na severni tečaj, tretji pojde na otok Madagaskar in četrti bo skušal doseči 2000 dolgo zračno pot brez prestanka iz Alžira v Pariz.

Kriza v Nemčiji je vedno večja.

Londonski bankirji v skrbeh. — Porenski klerikalci zagrozili s separatizmom. — Položaj v Porurju je kritičen.

London, 23. maja. — Londonski bankirji so v velikih skrbeh radi situacije v Nemčiji. Neki bankir je rekel včeraj, da je gospodarski polom v Nemčiji neizogiben, če nemška vlada ne stori drastičnih korakov v prihodnjih par tednih. Velika brezposelnost, ki sledi sedanjim bankerotom v industrijah, bo imela težke politične posledice brez ozira na to, kakšna vlada je v Berlinu.

Berlin, 23. maja. — Položaj v Porurju je neznosen. Generalna stavka rudarjev se ne gane. Stinnes-Kruppove tovarne so zaprle vrata in Thyssenove tovarne ustavijo delo v pondeljek; na tisoče delavcev je dnevno vrženih na cesto.

Katoliška stranka v Porenju je naslovila na vlado in novi parlament zahtevo, da mora biti Dawesov načrt nemudoma sprejet. Če pride na krmilo nacionalistična vlada, ki zavrže Dawesov načrt, bodo Porenjci prisiljeni skleniti separatno pogodbo s Francijo.

STAVKA BRIVCEV V NEW YORKU.

New York, N. Y. — Na East Sidu v New Yorku so zastavkali brivci. Dozdaj so prejemali $30 ali še manj na teden. Zdaj zahtevajo, da se tedenska mezda poviša na pet in trideset dolarjev in da dobe 30%, kar je nad 45 dolarjev prejemkov na teden. Poleg zahtevajo, da se ob sobotah delavnik skrajša za eno uro.

SOCIALISTIČNI GOVORNIK SE JE UBIL.

New York, N. Y. — Frank Campbell, 80-letni socialistični govornik, je v četrtek zvečer tako nesrečno padel z odra, ko je govoril množici na ulici v Bronxu, da je par minut pozneje umrl v bolnišnici.

Herriot taji, da se je pokoril Morganu.

Vodja francoskega radikalnega bloka odločno zanika vesti, da je sprejel Poincarejeve pogoje za Morganovo posojilo. Londonski bankirji potrjujejo vest, da je Morgan zagrozil francoskim radikalcem, če zavržejo Poincarejevo finančno reformo, na kateri sloni njegovo posojilo.

London, 23. maja. — V londonskih finančnih krogih se potrjuje vest, da je ameriški finančni kralj J. Pierpont Morgan informiral Herriota in druge voditelje radikalnega bloka v Franciji, da nova francoska vlada sme pričakovati ameriško finančno pomoč le pod pogojem, ako osvoji Poincarejevo finančno in davčno reformo, ki se je izvršila pod njegovim (Morganovim) pritiskom.

Pariz, 23. maja. — Edouard Herriot je danes kategorično zanikal vesti, da je obljubil predsedniku Millerandu, da bo spoštoval pogoje, ki jih je dala Poincarejeva vlada Morganu, ko je Morgan posodil Franciji sto miljonov dolarjev v zadnjem marcu za stabiliziranje valute.

Herriot pravi, da je le informiral Milleranda, da prihodnja vlada poskrbi, da bo budget balanciran. To je dolžnost vsake vlade. Ni pa niti z eno besedico namignil, da se bo držal pogojev, katere je dal Poincare ameriškemu velebankirju Morganu.

"Radikalno-socialistična stranka zahteva popolnoma proste roke v določanju svojega programa. Nova vlada bo skušala pokriti deficit. Kakih sredstev se posluži, to je stvar bodoče vlade," je rekel Herriot.

Herriot je tudi rekel, da verjame socialističnim listom, ki so obtožili Poincareja in pariške bankirje, da so nalašč povzročili padanje franka takoj po volitvah z namenom, da diskreditirajo radikalni blok. To pomeni, da Herriot morda izpolni grožnje omenjenih listov. Listi namreč grozé, da bo nova vlada preiskala do dna finančni puč v zadnjem marcu, iz katerega se je izcimilo Morganovo posojilo in Poincarejeva finančna reforma.

DR. SUNJATSEN SE ZAHVALJUJE.

Hvaležen je Američanom, ki so mu izrekli simpatije radi lažnjivega poročila o njegovi smrti.

Philadelphia, Pa. — "The Public Ledger" je 22. maja prejel in objavil brzojavko iz Kantona s podpisom dr. Sunjatsena, predsednika južne kitajske republike. Dr. Sunjatsen javlja, da je globoko ginjen vsled mnogih simpatičnih brzojavk, ki jih je prejel iz Amerike, ko se je vest o njegovi smrti izkazala za neresnično. Obenem pravi, da se boji, da bo Kitajska, ki je danes plen mednarodnega kapitalizma, mogoče postala pozorišče nove svetovne vojne.

PODUČNA PREDAVANJA.

Chicago, Ill. — Percy Ward bo predaval v nedeljo zjutraj dne 25. maja o predmetu: "Mark Twain, filozof, ki se je smejal svetu". Začetek točno ob enajstih dopoldne v gledališču Studebaker, 418 So. Michigan Ave.

V nedeljo zjutraj dne 1. junija bo predaval zopet Percy Ward o predmetu: "Voltaire, največji svobodomislec vseh časov". Začetek ob enajstih dopoldne v gledališču Studebaker, 418 S. Michigan Ave.

Vstopnini so po petdeset centov.

Rojakom, ki so zmožni angleščine, se priporoča, da gredo poslušat predavanja.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalno. Menjajoči se vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 64, najnižja 50. Solnce izide ob 5:22, zaide ob 8:11.

Volitve v Franciji vznemirile papeža.

Vatikan se boji Herriota, ki je znan kot hud protiklerikalec.

Rim, 23. maja. — Vatikanski krogi so jako poparjeni radi izida volitev v Franciji kakor v Nemčiji. Dočim je zmaga nemških nacionalistov, ki so zagrizeni protestantje, ogrozila katolicizem v Nemčiji, je katoliška cerkev dobila hud udarec v zmagi liberalno-socialističnega bloka v Franciji.

Herriot, ki bo najbrž na čelu nove francoske vlade, je znan kot neizprosen nasprotnik klerikalizma in Vatikan pričakuje drugi prelom s Francijo. Edina papeževa tolažba je, da bodo francoski radikalci preveč zaposleni z zunanjimi in finančnimi problemi, tako da ne bo dosti časa za protikoliške reforme. Konflikt s Čehoslovakijo, kjer se je ustanovila narodna cerkev, še ni končan.

Delavci v Nemčiji razdeljeni glede Daw. načrta.

Socialisti odobravajo načrt, komunisti so pa proti.

Berlin. (Fed. Press.) — Velika diferenca med dvema največjima strankama delavskega razreda v Nemčiji se najbolj zrcali v stališču napram Dawesovemu reparacijskemu načrtu.

Komunistična stranka nasprotuje Dawesovemu načrtu. Na konferenci komunističnih delegatov iz Francije, Nemčije, Italije in Belgije, ki se je nedavno vršila v Berlinu, je bilo zaključeno, da je Dawesov načrt slabši kot versaljska pogodba in komunisti vseh dežel ga morajo pobijati. Komunistični poslanci v nemški zbornici bodo torej glasovali proti načrtu.

Na drugi strani pa socialisti vodijo agitacijo za sprejetje Dawesovega načrta. Socialisti priznavajo, da načrt znači težko brema za nemškega delavca, je pa edini izhod iz sedanje zastalosti. Tolažijo se tudi s tem, ker Poincare nasprotuje načrtu, dočim ga podpira MacDonald, ministrski predsednik Anglije.

Praga, Čehoslovakija. — (Fed. Press.) — Volitve delegatov v delavske svete v petindvajsetih velikih tovarnah kovinarske industrije so izpadle kot sledi: komunisti 87, socialisti 65, narodni socialisti (fašisti) 30 in krščanski socialci 3.

Civilna vojna v Albaniji.

Pariz, 23. maja. — Civilna vojna je razcepila Albanijo. Škof Banoli, ki je bil albanski reprezentant v ligi narodov lansko leto, se je postavil v čelo rebelnih čet in v družbi generala Gerabukije in 26 poslancev v albanskem parlamentu okupiral Skader ter razglasil, da Tirana ni več glavno mesto Albanije. Barjan Sur, mogočen albanski bandit, je tudi v akciji in krvavi boji so v teku med Albanci. Iz Rima poročajo, da Mussolini pazno zasleduje dogodke v Albaniji. Italija je menda proti temu, da bi bil Skader glavno mesto Albanije.

Havajski vulkan meče lavo dve milji daleč.

Hilo, T. H., 23. maja. — Nov izbruh lave iz ognjenika Kilaueje, ki je sledil močnemu potresnemu sunku včeraj, je vrgel prebivalce v veliko paniko. Vulkan meče pepel in razbeljeno kamenje dve milji naokoli.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

21

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 31-24) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NASELJENIŠKA PREDLOGA JE POLOVIČNO DELO.

Ko je bila nova naseljeniška predloga na razpravi v kongresu, je senator Neely iz Zapadne Virginije navajal štatistične podatke, ki so vsebovali sledeče fakte: Zdaj je poldrugi miljon delavcev in delavk brez dela. Pred tremi leti so bili časi, ko je bilo pet miljonov delavcev brez dela, okoli dva miljona jih je pa bilo primoranih prosjačiti ali stradati. Jeklarska industrija lahko producira vse potrebe za trg z dvema tretjinama od sedanje delavne sile. Ako v rudnikih delajo s polno delavno močjo, lahko producirajo na leto eno miljardo ton premoga, v resnici pa potrebujemo le pol miljarde ton premoga. Vseh rudarjev je 650,000, ampak 400,000 rudarjev bi lahko produciralo ves premog, ki ga potrebujemo. V čevljarski industriji producirajo lahko na leto 758,000,000 parov škornjev in čevljev, zahteva na trgu je pa le za 325,000,000 parov čevljev in škornjev. Pet tisoč delavcev bi lahko produciralo vso opekp, ki jo porabimo v enem letu, imamo pa 29,000 delavcev v opekarski industriji.

Ti štatistični podatki so voda na mlin zagovornikov naseljeniške predloge, ker pokazujejo, da je že sedaj preveč delavcev in da bi novi naseljeniki v velikem številu zelo povišali brezposelno armado delavcev.

Ampak če se kdo posluži te štatistike kot dokaz za omejevanje naseljevanja, mora sebe v prvi vrsti vprašati, ako se bo število brezposelnih delavcev znižalo, ko se popolnoma odpravi izseljevanje tujezemskih delavcev v Ameriko. Kdor bo to vprašanje trezno premišljeval in bo imel trdno voljo, da pronajde resnico, bo dobil odgovor: **Akotudi se izseljevanje tujezemskih delavcev popolnoma odpravi, se ne bo število brezposelnih delavcev znižalo, ampak se bo večalo, če se ne podvzamejo še drugi in važnejši koraki za odpravo brezposelnosti med ameriškimi delavci.**

Zakaj?

Vsak nov izumljen stroj vrže večje ali manjše število delavcev iz industrijskih podjetij. Včasi je število majhno, včasi veliko. Včasi požene nova iznajdba le par sto delavcev na cesto, včasi pa precejšnje število tisočev. Stroji se izumljajo da prihranijo delavno moč. To pomeni, da se znižajo produkcijski stroški. Danes živimo v dobi iznajdb. Komaj je bil izumljen stroj, ki prihrani veliko delavne moči, že se oglasi drug izumitelj s popolnejšim in boljšim strojem, ki spravi zopet večje število delavcev ob delo. To se vrši kot krvni obtok v človeku. Stroji, ki so mogoče danes še dobri in o katerih podjetnik misli, da se ne dajo nadomestiti z boljšimi, so po enem letu že zastarani, ker so boljši na trgu.

Kaj moramo torej storiti, ako hočemo znižati število brezposelnih delavcev ali pa celo popolnoma odpraviti brezposelnost? Znižati moramo delavni čas. Znižanje delavnega časa je pravo sredstvo za omejitev in odpravo brezposelnosti in ne omejevanje izseljevanja tujezemskih delavcev v Ameriko.

Lahko prepovemo vsem tujezemskim delavcem vstop v Združene države, prebivalstvo lahko ostane tako številno, kot je danes, in kljubtemu bo število brezposelnih delavcev v normalnih časih danes deset let večje. Nove iznajdbe bodo pomnožile število brezposelnih delavcev, pa magari če ne stopi en tujezemski delavec v desetih letih na ameriška tla, in če se v teku deset let ne rodi eno dete več v Združenih državah, kot umrje oseb v tem času.

Kdor rešuje brezposelnost z omejevanjem naseljevanja, je na napačnem potu in ne bo vprašanja brezposelnosti nikdar rešil. Zato je omejitev naseljevanja samo polovično delo, ki ne bo nikdar znižalo število brezposelnih delavcev, še manj pa odpravilo brezposelnost.

Ako se delavstvu pripoveduje, da bo omejeno naseljevanje znižalo število brezposelnih delavcev in povzročilo, da bodo ameriški delavci imeli delo skozi vse dni v letu, ali če se pravi, da ameriških delavcev ne bo ugrožala več brezposelnost, ako se omeji ali odpravi izseljevanje tujezemskih delavcev v Ameriko, je to prazno besedičenje, ki ima namen ameriškemu delavstvu zamazati oči, da ne spozna pravih vzrokov, ki povzročajo brezposelnost.

Omejitev izseljevanja tujezemskih delavcev v Ameriko bo toliko hitreje privedla ameriško delavstvo do spoznanja, da niso tujezemski delavci tisti element, ki povzroča brezposelnost, ampak da postoje za brezposelnost povsem drugi vzroki. In kadar ameriško delavstvo to resnico spozna, tedaj bo šele pričelo s pravim bojem za odpravo brezposelnosti.

SLIKE IZ NASELBIN.

Moxham—Johnstown, Pa. — Imam ravno dosti časa, zato hočem nekoliko opisati delavske razmere v teh naselbinah.

Kakor berem po časopisih, drugod zapirajo premogorove za nedoločen čas. Tako se je zgodilo tudi tu. Premogarski baroni so zaprli že štiri rove, v katerih je bilo zaposlenih približno 500 delavcev, med katerimi sem tudi jaz. Znano je, da si mora delavec iskati drugo delo, ako je ob posel, tako tudi od tu gredo v različne tovarne, nekateri k stavbinskim podjetnikom in drugi v rudnike drugam, kjer še obratujejo po dva ali tri dni na teden, včasih pa tudi samo po en dan. Po rovih je natlačen vsak prostor, četudi je v njem vode do kolen. Če vprašam delavca, ki dela v takem prostoru kako je z delom, pravi, da je malo mokro pa slaba oskrba radi strehe, da je težko riniti naprej. Če ga vprašam, ako mu bos kaj plača za delo posebej, mi odgovori: "Yes, plača h . . . a!"

Tu nismo organizirani v U. M. W. of A., zato pa tudi nimamo pogodbe z operatorji podpisane. Večina tukajšnjih premogorovov, ki obratujejo, plačuje veliko pod pogodbo organiziranih delavcev, razen Cambria Steel Co. je plačala do 15. maja t. l. svojim premogarjem po pogodbi organizacije. Sedaj, po 15. maju bodo rudarji tudi te družbe prejemali po pogodbi, ki je bila sklenjena leta 1917, drugi rovi obratujejo že dalj časa pod mezdno lestvico iz leta 1917. Tako bo najboljše tiste majnarske klepetce povezati in jih dati cunjarju, ki pobira tudi kosti in staro železje za kos 'žajfe'.

Tovarne obratujejo še precej dobro. Delajo vsaki dan, toda z navadnimi delavci so tako napolnjene, da rojakom ne svetujem hoditi sem za delom, kjer je že tu veliko brezposelnih. To je še dobro, da je regrat dobro razcvetel ter ga je lahko najti. Časa imamo tudi dosti za obdelovanje vrtov in farm, kdor jih ima.

Ker sem ravno pri pisalni mizi, naj še omenim, kar je že znano marsikomu, da imamo tu na Moxhamu, Pa., slovensko godbo, katera že obstoji svojih 12 let. Kakor vsa minula leta, bomo tudi letos praznovali obletnico obstanka. Slovensko godbo poučuje sobrat Joseph Rogel že nad šest let. Godba šteje dvajset članov godcev. Slovenska godba je bila ustanovljena leta 1912 pod prvim voditeljem g. Viktorjem Navinshekom. Zato so tudi godbi dali ime "Victor" godba. Po šestletnem poučevanju nas je zapustil g. Navinshek, potem pa smo ji dali ime Slovenska Moxham godba.

Ob tej priliki vabim v imenu godbe, društva, da se posamezni rojaki udeleže mnogoštevilno iz bližnje in daljne okolice, kakor tudi iz Dunla Biverdala, Lloydala, South Forka, Conemaugha, Cambria City in drugod. Vsak kdor bo prišel, bo dobrodošel. Veselica se prične ob dveh popoldne v Slovenskem delavskem domu na Moxhamu, Pa., četrtega julija t. l., ki bo ravno na petek. Toliko na znanje. Kolikor se tiče vabila, še pride.

Na vsa sosednja društva apeliram, da bi ne prirejala veselic na ta dan, ako le mogoče, ker znano je vsakomur, da povsod ne moremo biti. — Še nekaj! Na ta dan bomo tudi načeli nekaj posebnega od zida, ki že dolgo čaka na to. Torej pridite na dvanajstletnico Slovenske godbe v Moxhamu. Na svidenje! — **Frank Koreltz**, predsednik.

S pota. — Zadnjič sem poročal iz Oregona in omenil sejo društva v Oregon Cityju. To je precej stara slovenska naselbina z lepo lego. Zovejo ga mesto trojčkov, kajti dve strani mesta sta ob padajoči reki, pri kateri so papirnice, ki dajejo zaslužek mnogim prebivalcem. Ob času mojega bivanja tam so pa mnogi dobili prisilen delopust za nedoločen čas.

Nekako v začetku maja se prične v opisani reki lov na morske ribe vsako leto, ki pridejo iz morja v reke, da se po njih drste, a drugo leto zopet odplujejo v morje, ker rečna sladka voda je pretopla zanje in po daljšem bivanju v nji bi poginile. Opazoval sem ribiče v številnih čolnih. Pravo srečo so imeli nekateri, drugi pa so lovili in lovili, a vjeli ničesar. Tudi težke ribe se ujamejo. Tako sem na primer videl ribiča, ki se mu je ujela težka riba, ga dolgo zmagovala ter mu vodila čoln. Slednjič se je pa ujetnica utrgala in odplula dalje svojo pot. Te ribe so losoši ali salmoni, ki se v velikem številu privlečejo iz morja v reke na "ženitovanjsko potovanje". Pri padcu reke, se zaganjajo čez padec preko stružnih stopnic proti deroči vodi višje in višje v skalnato strugo.

Dva dela Oregon Cityja sta torej ob bregu padajoče reke, a tretji del je pod ravno skalnato strmino, poleg katere je izpeljana železna cesta. Na vrhu sedaj grade trdno pot skoraj po starorimskem načinu. Dodelujejo jo s cementom, da je udobnejša za avtomobilsko vožnjo, kakor imajo sploh dobra pota po Oregonu in Kaliforniji. Nižje doli pod pečino dodelujejo predor, da združijo gornjo cesto s spodnjo. V predoru so naleteli na več čevljev visoke naslage premoga, ki pa ne izgleda dovolj čist, ali gori pa dobro kakor vsak drug premog. Tako sem bral v časopisih.

Oregon City je združen z lepim cementnim mostom preko reke in pa predorom, ki preseka navpične pečine, skozi katere je sekala voda pot miljone let. Do več sto čevljev visoko gori vozi ljudi vzpenjača, kjer je visoki vrh pečine razraščen s cvetočim zelenjem, drevjem in grmovjem. V pečinah gnezdijo golobi in razne druge ptice. Poslušal sem nekega večera kosa, ki se je jezil tam gori v pečini in vabil spat svoje mlade. Male ptice so prepevale v pečini tudi ponoči, zlasti takrat, ko se je bližal dež.

Mesto Oregon City ima mične domove, ki so zakriti med drevjem in cvetočimi vrtnicami. Slovencev je tam precej, ki imajo tudi po večini svoje lepe domove. Mr. Mislej dobro napreduje s svojo trgovino z mešanim blagom kakor tudi trgovino za obleke v družbi s sinom. Občeznana je tam najstarejša družina Justin z eno največjih trgovin v mestu. Rojaki spadajo k več podpornim društvom. Oddaljeni imajo lepe kmetije, katerih pa nisem obiskal letos, kar storim prihodnjič.

V bližnjem mestu Portlandu, Ore., sem se ustavil samo za kratek čas. V to cvetoče mesto prihajajo parniki po reki Kolumbiji, katero križajo razne železnice, kar priča, da je tu dobro razvita industrija. Tudi v Portlandu je par slovenskih družin, mnogo več pa je Dalmatincev, ki lastujejo gostilne in druge trgovine. Od časa do časa pridejo sem dalmatinski ribiči z morja.

Napredovanje Portlanda, krasnega gorskega mesta, je vidno. V bližini je morsko pristanišče, a v daljavi se blesti vedno snežena gora Hood.

Prihodnjič kaj več iz Wyominga. — **Matija Pogorelc.**

Braddock, Pa. — Ako delničarji našega K. S. D. v Braddocku hočejo, da bomo napredovali z domom, se ni treba sramovati rednih mesečnih ali izrednih sej. Ako se nočejo bolj poprijeti doma ter se bolj zanimati kakor dosedaj, nam je nemogoče voditi ga naprej, zakaj tu ni reda in ne sloge prav radi tega, ker se delničarji dovolj ne zanimajo. Ko imamo redno sejo ali pa izredno, bi morali prisotvovati v kolikor mogoče velikem številu, drugače nimamo komu odpreti seje.

Dne 4. maja je bila redna seja, a dne 17. maja pa izredna. Ali radi premale udeležbe nisem mogel otvoriti redne seje in pri izredni seji je bilo samo 12 članov, trinajsti pa je stal pri vratih s klobukom na glavi, dočim smo drugi bili odkriti in sedeli za mizo.

Nedvomno vsi člani želijo, da bi dosegli uspeh z našim domom in organizacijo sploh. Kako si morejo pa predstavljati, da bomo uspeli, če je tako malo zanimanja ali bi skoraj rekel, da zanimanja ni. Članom bi imel poročati več zanimivosti, ki jih pa tu ne maram spravljati v list. Pridite na sejo prvo nedeljo v mesecu in vse bomo natančno razpravljali o zadevah na seji.

Mislim, da je pravilno, da vsi člani, oz. delničarji vemo, kako se godi z našim domom in kako napredujemo, gremo naprej ali nazadujemo. To vse slišimo na rednih sejah. Ako vam pa ni za Slovenski dom, ki je ravno danes na dobrem stališču, potem seveda ne moremo pričakovati, da bo kaj prišlo samo od sebe. Reči moram, da napredujemo s svojo ustanovo; odkar smo kupili posestvo, za $5000, če bi hoteli prodati. Ali ni to dosti lep uspeh? In komaj od januarja 1924! Tudi gotovine imamo čez $1000. Sedaj, ko bi se morali najbolj ogrevati zato, da gremo naprej z našim domom, pa to malodušje. Biti mora več navdušenja za dom, zato se vsi udeležite seje prvo nedeljo in slišali boste podrobnosti. Ako boste pa tako zanemarjali kot dosedaj, tudi jaz pustim svoj "prestol". Izvolite si drugega predsednika, kajti sam nočem hoditi v dvorano k zborovanju. — **Martin Hudal**, predsednik K. S. doma.

Pešpotovanje v Ameriki.

Prihod spomladi je zopet vzbudil hrepenenje po potovanju v srcih vseh ljubiteljev narave in onih, ki jim je hoja najljubši šport. Tekom zadnje generacije ali še malu bolj nazaj so ljudje takorekoč pozabili na krasoto romanja po pešpotih v prosti naravi; poprej kolesarstvo in potem avtomobilstvo so potisnili v ozadje enega izmed najlepših, najcenejših in najzdravejših športov. Sedaj zdi se, da se ljudje zopet spominjajo svojih nog in čemu služijo, in na pešpotih in gorskih stezah, ki peljejo preko krasnih okolic in do divnih razgledov, v bližnji okolici mest ali sredi proste narave, srečaš vsepovsodi vesele pešpotnike, moške in ženske. Veselje do pešpotovanja se urno razvija v Ameriki in povsod nastajajo društva in klubi, ki ga gojijo. Nekateri mislijo, da je to v glavnem posledica vojne, ko se je veliko mladih ljudi hočeš-nočeš privadilo na krepko rabo svojih nog. Drugi zopet pokazujejo na dejstvo, da je prva generacija deških in dekliških skavtov že odrasla in obranila veselje do pešhoje, ki se jo je naučila ceniti v mladosti. Dodaten vpliv k probujenju tega lepega športa so brezdvomno doprinesli tudi priseljenci iz Evrope, kjer se peš-turistika in planinstvo goji že mnogo let in v mnogo večjem obsegu kot tukaj. In zares, število tujerodcev, ki so člani raznih pešpotniških klubov je jako veliko, in neke slične evropske organizacije so celo ustanovile v Ameriki svoje podružnice.

Novodošlec seveda prav kmalu najde, da je precej razlike med pešpotovanjem v Evropi in v Ameriki. V obširni in nedavno naseljeni deželi, kot so Združene države, popotnik se prav lahko zgubi. Zato je kompas jako potreben instrument pri teh peš-izletih, celo v razmeroma dobro neseljenih pokrajinah. Zemljevid je seveda tudi neobhodno potreben, zlasti za onega, ki ne pozna pokrajine, koder hodi. Vlada Združenih držav izdaje izborne mape, ki so jako poceni. Vsaka mapa je izdelana v razmerju ene inče k eni milji in predstavlja površino 13x17½ milj. Prodaja jih United States Geological Survey v Washingtonu, D. C.; dobiti pa jih tudi v vsaki prodajalni map. Seznam map (index sheet) z imenom in obsegom mapiranega ozemlja se lahko dobi na zahtevo od United States Geological Survey. Ta-le urad prodaje vsako mapo za deset centov; v skupinah od 60 map pa stanejo po 6 centov. K mnogim izmed teh map je dobiti tudi geologične mape in opise (geological folios), ki stanejo dodatnih 25 centov.

Jako koristne za pešce so tudi knjige in brošure, ki opisujejo okolico, ki jih veseli pohajati. American Geographical Society je izdala mnogo izvrstnih knjig te vrste z zemljevidi in slikami.

Promet avtomobilov je pokvaril nekdanje veselje do hoje po glavnih in celo postranskih cestah. Zato se pešci zatekajo k stezam in stranpotim. Kar je treba, je sistem pešpoti stran od glavnih cest, vendarle zadosti blizu mest, da so primerne za kratek enodnevni izlet ali za turo čez soboto in nedeljo ali praznike. V tem pogledu je zaznamovati razveseljiv in hiter napredek. Podjetni pešci si sami izsekavajo steze preko gošče, sebi in svojim sobratom v korist.

Turistična društva pa so se s pomočjo državnih in federativnih upraviteljev narodnih parkov in gozdarjev lotili sistematično tega dela in odpirajo in markirajo nove steze na svoje stroške. To delo se vrši tako-le. Skavti si najprej ogledajo teren, koder bi se napravila dobra steza. Natezajo srkanec od drevesa do drevesa ob nameravani stezi. Ko so se potem prepričali, da sukanec označuje najboljšo stezo h kakemu razgledišču, studencu, slikoviti točki ali kamorkoli že, nastopi druga četa, takozvani "elephant squad", ki s sekirami in velikimi škarjami izseka stezo, 4 čevlje široko in zadosti visoko v gošči, da pešce s torbo na hrbtu prav komodno po njej hodi. Morda najdaljša steza, ki je bila tako izsekana, je takozvani "Appalachian Trail", ki se vije po vsem vzhodnem pogorju od države Maine do Georgije.

Popotniki morajo paziti, da se ravnajo po zakonih o zaščiti gozdov pred požari, da ne hodijo koder je prehod prepovedan in da spoštujejo privatno lastnino. Nevarnosti kačjega pika ni posebne. Zlasti novodošlec, ki so čitali o raznih strupenih gadih v Ameriki, imajo o tem popolnoma napačne pojme. Znana kača-klopotača (rattlesnake) se odlikuje po tem, da se briga le za svoje lastne posle. Jako strupeni "copperhead" pa je neizmerno mirne narave. Te kače napadajo le tedaj, kadar mislijo, da so v nevarnosti. Kdorkoli se vtabori v kaki jami ali med skalovjem, naj si zapomni, da se "rattlesnake" v gorkem vremenu nahaja zunaj na lovu in da se povrne še le začetkom zime. Po mnenju ravnatelja newyorškega zoologičnega parka te kače vpičijo povprečno le po dva človeka na leto v vsej deželi; nevarnost je torej jako majhna.

Ker dober pešec potrebuje tudi primerno obleko, zlasti pa trpežne čevlje, kakor tudi razna primerna orodja, je opažati povsod čim dalje večje število prodajalnic s takim blagom. Zlasti vojaško blago in čevlji, ki se prodajejo v posebnih štacunah povsod v vsakem mestu, so kaj primerni v to svrho. Ženske pešpotnice rade nosijo kratke hlače.

Kakor rečeno, se šport pešpotovanja, tako vdomačen v Evropi, tudi v Ameriki veselo razvija. V samem mestu New Yorku je sedaj nič manj kot 60 večjih društev, ki gojijo in pospešujejo romanje po naravi. To je razveseljujoč znak. In ker popotnik povsod na svetu rad poje, se tudi veselje do družabnega zbornega petja čim dalje bolj razvija. — **F. L. I. S.**

Vesti iz Jugoslavije.

Samomor radi smrti ljubice. — V Zagrebu se je v vojašnici kralja Petra ustrelil z vojaško puško podnarednik Josip Osenjak, doma iz Ptuja. Samomor je izvršil v žalovanju za svojo ljubico, ki je utonila v Dravi.

"Italija mora razširiti svoje meje." — V Verdijevem gledališču na Reki je bil obdržavan shod z razstavo darov, ki so jih prispevala razna italijanska mesta Reki v proslavo okupacije. Po shodu so priredili manifestacijo z zastavami. Navdušenim italijanskim fašistom je govoril poslanik Gino Botta, ki je med svojim govorom izrekel tudi tole: "Velika in močna Italija mora razširiti svojo mejo preko zida, ki zapira Reko." To se seveda nikakor ne ujema s prijateljstvom, ki so ga italijanske dobričine naglašale jugoslovanskim zastopnikom pri sklepanju pogodbe v Rimu.

Delavec Imbro Horvat se je ponesrečil v Zagrebu pri zadnji poslopja. Pri delu mu je padla na glavo opeka, na kar se je zgrudil mrtev na tla.

Avtomobilska industrija. — V Zagrebu so imeli tovarnarji in trgovci razstavo avtomobilskih izdelkov. "Velepromet" je zagrebška tvrdka, ki ima svojo izdelovalnico avtomobilov in je svoj izdelek tudi pokazala pri izložbi. Podjetje je menda toliko napredovalo, da se morajo njega izdelki kosati z popolnimi in finimi izdelki iz inozemstva. To je tudi prvo slično podjetje v Jugoslaviji. Svoje izdelke so imele razstavljene tvrdke iz Amerike, Avstrije, Anglije, Francije, Italije in Nemčije.

Posilil je desetletno dekletce.— Otroče Jurina Marasovič iz Dugopolja v Dalmaciji je bila v planini in nabirala trave za svoja jagnjeta. Približal se ji je 18 letni Božo Doždar, ki jo je poklical v neko stajo in izvršil nad dekletcem grd zločin. Roditelji so pripeljali deklico v Split in javili Doždarja oblastim.

POMOTE.

Kadar zdravnik napravi pomoto, jo pokoplje.

Kadar tesar izvrši pomoto, jo pričakoval.

Kadar se advokat zmoti, je to, ker je hotel povzročiti, da se vrši ponovna obravnava.

Kadar sodnik napravi pomoto, tedaj postane zakon dežele.

Kadar duhoven napravi pomoto, tedaj nihče ne ve, da jo je napravil.

Kadar pa urednik napravi pomoto — tedaj pa le po njem.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Konvencija rudarjev v Illinoisu.

Peoria, Ill. — Frank Farrington, predsednik illinoiskega distrikta rudarske unije, je 22. maja doživel velik poraz. Konvencija mu je z 265 proti 229 glasom odvzela pravico imenovanja raznih nameščencev v uniji. Konvencija, ki je dokazala, da je Farrington z nastavljanjem nameščencev organiziral svojo policijsko mašino v distriktu, je končala v zelo važni zadevi. V kratkem voli članstvo nastavljence. Na predpoldanski seji je Farrington izjavil, da pridejo illinoiski rudarji v velike stiske, če United Mine Workers ne organizira rudarjev Kentuckyju. Kentucky in West Virginia danes poplavljata trg s cenenim premogom v veliko škodo operatorjev v organiziranih državah in posledice nosijo rudarji, ki so večjidel brez dela.

Resolucija opozicije, da 12. distrik. naslovi zahtevo na mednarodno unijo za sklicanje izredne konvencije najkasneje v treh tednih v svrho nepristranske preiskave Howatove afere, je bila sprejeta skoraj soglasno. Resolucija tudi nalaga distriktnemu odboru, naj pozove ostale distrikte, da se pridružijo zahtevku za izredno konvencijo. Dva distrikta—Kansas in Michigan — sta že sprejela enako resolucijo. Ako se izjasita še dva — pet distriktov — bo iniciatira izredno konvencijo po pravilih unije — bo moral prvič sklicati zborovanje.

Šestnajst resolucij je bilo predloženih glede Howatove zadeve. Odbor za resolucije je iz vseh teh resolucij sestavil eno samo, ki se vsebinsko strinja z glavnimi zahtevami delegatov, in ta je bila sprejeta. Howat je bil navzoč, ko se je vršilo glasovanje njemu v prilog.

Stavka rudarjev v Kanadi.

Calgary. — Baroni premoga v provincama Alberta in British Columbia, kjer stavkajo rudarji, organizirani v 18. distriktu U. M. W. A., proti znižanju mezde, so želeli metati stavkarje iz kompanijskih hiš. Operatorji so znižali mezdo s pretvezo, da imajo slab trg premoga v Kanadi, ker ljudje v veliki meri kurijo z oljem. Okrog 8000 rudarjev je v stavki od 1. aprila.

Šoferji v New Yorku so zmagali.

New York. — Šoferji pri Mogul Checker Cab korporaciji so končali stavko z zmago. Dobili so priznanje unije in 40 odstotkov preko voznine v dnevni službi, 35 odstotkov v nočni službi in polovico voznine, če tedenski prejemek znaša $90 in čez. Okrog 4000 šoferjev je deležnih zmage.

Železničarji v Minnesoti se udeleže konvencije v St. Paulu.

St. Paul. — Minnesotske unije Bratovščine lokomotivnih strojevodij, katerih je 25 z 2500 člani, pošljejo delegate na farmarsko-delavsko nominacijsko konvencijo v St. Paulu, ki se otvori 17. junija. Tako so zaključili delegatje unij na sestanku v St. Paulu pred nekaj dnevi. Delegati so tudi objavili protest proti pisavi glasila železničarskih bratovščin "Labor", ki izhaja v Washingtonu in napada st. paulsko zborovanje, češ, da je pod komando komunistov.

Minnesotske unije železničarjev so stopile v farmarsko-delavsko federacijo in agitirajo za santpaulsko konvencijo.

Progresivna politična akcija v Wisconsinu.

Madison. — Zastopniki Konference za progresivno politično akcijo v Wisconsinu so zaključili na sestanku v Madisonu, da Konferenca pošlje tri delegate na konvencijo v Clevelandu, ki se vrši 4. julija, enega delegata pa na konvencijo v St. Paulu, ki se otvori 17. junija.

BELA VRANA ...

Chicago, Ill. — Mrs. Emma Tillotson je dobila zakonsko ločitev pred sodnikom Joseph Sabbatham. Njen soprog je star 78 let. Naenkrat je pa ločena žena rekla: "Sodnik dovolite, da mu plačam petnajst dolarjev na teden podpore. Preslab je, da bi sam zadušil za svojo prehranitev. Jaz imam dohodke od ljudi, ki so pri meni na hrani in stanovanju in lahko plačujem podporo."

"Kje bomo možje končali?" je vzdihnil Simon Lewis, osebni sodnijski sluga sodnika Sabbatha.

JUSTIČNI DEPARTMENT NAJ SE ODKINE OD POLITIKE.

Tako priporoča Crim, bivši pomožni justični tajnik.

Washington, D. C. — John W. H. Crim, pomožni justični tajnik, kateremu je bilo podrejeno kriminalno zasledovanje pod Harry Daughertyjem in ki je podal ostavko pred enim letom, je zagovarjal Daughertyja in kritiziral sistem. Rezigniral je, ker mu ni funkcijoniranje justičnega departmenta všeč. Kritiziral je več zlov v justičnem departmentu, kot na pr. špijonski sistem, birokratične metode itd. Priporočal je, da naj bo justični tajnik zunaj kabineta, zgradi se naj sistem po zaslugah, špijonstvo naj se popolnoma odpravi, da ne bo mogoče "velikim zvitežem" spraviti vanj svojih ljudi, da tako odidejo kazni.

KUHATI IN POMIVATI JE MORAL SAM.

New York, N. Y. — John W. Steel, tenor, je pričal pred sodnikom Davisem v tožbi za zakonsko ločitev, da je moral na svojem domu v Evanstonu, Ill., ko je bil angažiran v Chicagu, vse sam kuhati in pomivati posodo.

Steel je menda zaslužil dva tisoča dolarjev na teden v Chicagu in ker ga žena toži za zakonsko ločitev in lastno vzdržavanje, je nastopil kot priča sebi v korist. Povedal je, da njegova žena ne zna kuhati, ampak vseeno je srečen, ako živi z njo skupaj.

Njegova žena je tudi pevka. Rada bi bila postala svitla zvezda na gledališkem nebu, je pripovedoval Steel. Nikdar ji ni rekel, da bi se je rad znebil. Ampak nekega dne je prišel domov, žene pa ni bilo doma.

Sodnik si je pridržal izrek do 9. junija.

Zdaj Steel prejema po $250 na teden.

FORDOVA PONUDBA JE POGORELA V SENATU.

Washington, D. C. — Podporniki Fordove ponudbe so podlegli v senatnem poljedelskem odseku. Senator Pat Harrison iz Missourija je predlagal, da se Fordova predloga predloži senatu. Njegov predlog je bil odklonjen z enajstimi proti šestim glasovom.

Odklonjen je bil tudi predlog senatorja Norrisa, po katerem pride obratovanje tovarn ob Muscle Shoalsu pod vladno kontrolo. Ali to je bila le parlamentarna poteza, da se ne prekine zaslišanje o tem predlogu. Senator Norris je sam glasoval, da se njegov predlog ne predloži senatu v razpravo.

Vsa znamenja govore, da bo Norrisov predlog vključila večina v svoje poročilo, Fordovo ponudbo pa manjšina.

TRDO DELO NE PRINESE $60,000,000.

New York, N. Y. — Umrla je mrs. Jessie Creighton Woolworth, vdova F. W. Woolwortha, znanega ustanovitelja prodajaln, v katerih so prodajali vse po grošu in desetici. Zapustila je šestdeset miljonov dolarjev. Tako pripovedujejo oni, ki poznajo njene premoženjske razmere.

Nihče ji ni nevoščljiv teh miljonov. Ampak osredotočenje takega premoženje pripoveduje, da je na stotine in stotine delavskih vdov, ki žive po beraško in v revščini. In zato je tak gospodarski red krivičen, ki ustvarja take razlike.

DESET DOLARJEV ŠE ZA PARFUM NE ZADOSTUJE.

Atlantic City, N. J. — Evelyn Nesbit, ločena žena Harry K. Thawa, je izjavila, da ne sprejme izravnave za deset dolarjev na dan, ker ji deset dolarjev na dan še za parfum ne zadostuje. Ona zdaj namreč toži Thawa, da ga morajo zapreti v norišnico, ker se ga boji.

Tej izjavi je dodala, da še misliti ni, da bi sprejela deset dolarjev na dan, ampak ona smatra ponudbo samo za začetek pogajanj.

Thaw je ustrelil arhitekta Stanford Whita zaradi nje, ko mu je priznala gotove skrivnosti, ki jih je imela z Whitom.

Koliko delavskih družin pa ima deset dolarjev na dan za prehranitev?

Nesbitina izjava pokazuje, kako lahkomiselne nazore imajo nekatere ženske iz gotovih krogov o življenskih težkočah in o boju za obstanek, ki ga bijejo delavske družine v sedanji družbi.

Vojna med starini in mladini v rep. stranki.

STARA GARDA NI PRAV NIČ IZBIRČNA V SREDSTVIH.

Najbolj zagrizeni delavski nasprotniki podpirajo staro gardo.

Washington, D. C. — Stara garda ali starini v republikanski stranki so predstavniki reakcije in vodijo z vsemi sredstvi boj proti mladinom v svoji lastni stranki. Ta boj, ki se vrši v republikanski stranki, je vreden, da se opazuje, ker dokazuje, da v vsaki organizaciji učinkujeta dve sili: reakcijonarna in napredna. Reakcijonarna sila ni nikdar izbirčna v sredstvih, napredna se pa bojuje z dostojnimi sredstvi. Reakcijonarna sila misli, da je ljudstvo pozabilo na vse koruptne čine, ki jih je izvršila, ko je bila v sedlu, medtem ko se napredna sila bojuje z resnico in uma svitlim mečem.

Senator Norris iz Nebraske pripada k mladinom v republikanski stranki. Pri primarnih volitvah je dobil veliko večino. Takoj je stara garda pričela rovati proti njemu s strupeno propagando, največ seveda tajno.

Stara garda je šla tako daleč, da mu je sugestirala, naj se umakne z glasovnice.

In kdo podpira staro gardo? Norris je prečital dvajset strani, na katerih so bila imena podjetniških tvrdk, ki so prispevale denarne doneske v letu 1920. Med njimi je Harry F. Sinclair, ki je v letu 1920 dne 26. januarja prispeval za svojo tvrdko $1,096.

Ako bi ljudstvo opazovalo te boje, ki se vrše povsod med reakcijonarnimi in naprednimi silami in jih razumelo, in po tem razumevanju tudi uravnalo svoje postojanke, bi bili korumpcijonisti v vsaki organizaciji brezmočni. Ljudstvo sicer te boje opazuje, jih vidi, ampak jih ne zapopade popolnoma, ker se vse razvija počasi. In to je vzrok, da tudi ljudstvo počasi prihaja k spoznanju in pomaga le tam čistiti, kjer je gnilobo spoznalo za škodljivo gnilobo. Drugje se pa gniloba pase in razvija, dokler seveda ljudstvo ne pride do spoznanja, da je treba tudi to gnilobo odpraviti, da gre razvoj svojo neovirano pot dalje.

REZIGNACIJ NE BO.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Akoravno je bil vojaški bonus sprejet proti predsednikovemu ugovoru, ne bodo rezignirali blagajniški tajnik in drugi člani kabineta. Preden je pričelo zadnje glasovanje, je bilo očividno, da so parlamentarni zakulisniki storili vse, kar je bilo v njih močeh, da se predsednikov ugovor vzdrži.

Mellonova rezignacija mogoče pride kasneje, ko bodeta pričela Francis Heney in senator Couzens z oficijelno preiskavo notranjega davčnega biroja.

ČEBELNI PIK KOT ZDRAVILO.

Mount Vernon, Ill. — Alva N. Turner trpi na nervoznosti. Ujel je dvajset navadnih čebel, katere je prijel z malimi kleščami drugo za drugo in jih pritisnil na svoj hrbet, da so ga opikale. Po izvršeni operaciji je izjavil, da se počuti izredno čvrstim.

Radiotelefonska zveza med Anglijo in Ameriko.

London, 23. maja. — Redna brezžičnotelefonska zveza med Anglijo in Ameriko v trgovske svrhe postane fakt v približno šestih mesecih po mnenju londonskih strokovnjakov. Poizkusi trajajo že več ko leto dni med Western Electric Co. in generalno pošto v Angliji ter American Telephone & Telegraph Co. Ves ta čas govori ameriška kompanija z Anglijo, toda Anglija ne more odgovoriti radi pomanjkanja potrebnih aparatov. Angleška pošta zdaj gradi veliko oddajno postajo, ki bo dogotovljena enkrat v prihodnjem novembru ali decembru in tedaj bo ustanovljena radiotelefonska zveza z Ameriko.

Rumunski in poljski manevri ob ruski meji.

Dunaj, 23. maja. — Rumunska vlada je sklenila, prirediti velike vojaške manevre v Besarabiji v septembru. Istočasno bo Poljska imela vojaške manevre v Galleiji. Manevri bodo vsekakor politična poteza napram sovjetski Rusiji. Rumunija in Poljska imata defenzivno pogodbo.

ARETIRALI SO REMUSOVO ŽENO.

O nji gre glas, da je kraljica tihotapcev.

Cincinnati, O. — Mrs. Imogene Remus, žena George Remusa, obsojenega tihotapca na dve leti v atlantiško ječo, ki je pred kratkim bil zaslišan pred senatnim odsekom glede korupcije pri izvajanju Volsteadove postave, je bila aretirana na tiralnico, katero je izdal zvezni državni pravdnik v St. Louisu na podlagi zapečatene veleporotne obtožnice.

Obtožnica očita Remusovi, da je v družbi šestnajst drugih napravila zarotniški dogovor, da krši Volsteadovo postavo. Razen nje so bili še aretirani: Edward Meninger, prodajalec avtomobilov, William Mueller, vposljen pri Remusovi kot nočni čuvaj.

Dvanajst imen je ostalo zamolčanih. Vseh obtožencev je sedemnajst, a ker je obtožnica zapečatena, se ne morejo izvedeti vsa imena.

ZAMORCI V INDIANI NOČEJO SLEDITI POLITIKAŠEM.

New York, N. Y. — Zamorci v Indiani so odpovedali pokoršćino profesijonalnim političarjem v republikanski stranki. Zamorska organizacija National Association for Advancement of Colored People izjavlja, da so zamorci zelo navdušeni za La Folletta in tretjo stranko. Ako se ne ustanovi tretja stranka, so baje pripravljeni glasovati za demokratične kandidate, da protestirajo proti Kukluksklanu. — Ako store zadnje, bodo prišli seveda iz dežja pod kap.

OLJNI VRELCI DOBRO MOLZEJO ZA DOHENYJEVE INTERESE.

Los Angeles, Cal. — Mornariška oljna rezerva v distriktu Elk Hillsa v Kaliforniji daje lep dobiček Dohenyjevim interesom. V aprilu so producirali 171,000 sodov olja, 2,424,285 galon gazolina in 516,862,000 kubičnih čevljev plina.

Vsi dohodki znašajo $188,111. Troški sodnijske uprave znašajo 214 dolarjev, za obratovanje enajst oljnjakov $4,165, čisti dobiček pa znaša $184,732.

Laboritje dobili še en mandat v zbornici.

Liverpool, Anglija, 23. maja.— Jos. Gibbons, kandidat delavske stranke, je zmagal v izrednih volitvah, ki so se vršile včeraj v tukajšnjem okrožju. Gibbons je dobil 15,505 glasov, konservativec Tom White pa 13,034.

Druge izredne volitve se vrše v Glasgowu v nekaj dneh. Komunisti so sinoči razbili shod konservativcev, na katerem je govorila poslanka lady Astor.

Delavska stranka ima zdaj 194 poslancev v parlamentu.

RUSIJA PRIHAJA NA SVOJE NOGE.

(Nadaljevanje s prve strani.)

glavi vlada. Prvič, režim je preveč utrjen; drugič, vse frakcije upajo v mirni razvoj in v izravnavo, ki se vrši stopnjema . . . Kot parkelj je precej razširjena vera, da boljševiki ne drže besede. Pozivljam vsakogar, da mi navede en sam slučaj, da se sovjetska vlada ni ozirala na svoje obveznosti, ni spolnila svojih pogodb ali da ni držala svoje besede."

"Ruska trgovina raste, njena produkcija se množi, njen politični prestiž pridobiva in njena gospodarska moč pričenja vplivati na svetovni trg," je rekel Sherman. "Ako računimo v zlatih rubljih, tedaj vidimo, da je njen uvoz poskočil od 20,055,000 rubljev v letu 1920 na 144,059,000 v letu 1923, izvoz pa od 1,397,000 na 205,747,000 rubljev. Njen obtok znaša od 30,492,000 do 349,804,000 rubljev. Njena sedanja mesečna bilanca je 10,000,000 rubljev. Njen denar se je stabiliziral in ima zlato za podlago. Njeno poljedelstvo je doseglo 75% predvojnega položaja. Od leta 1920 je narastla njena premogova industrija za 59%, oljna industrija za 35%, kovinska za 186% in tekstilna za 223 odstotkov.

"Štiri newyorške tvrdke so s Sovjetsko unijo napravile v prvih štirih mesecih za več ko dvajset miljonov dolarjev kupčije. Ako se je ruska trgovina tako nepričakovano razvila kljub vsem oviram, kako bi se šele razvila, ako bi bile razmere med tema deželama normalne?"

Povdarjal je, da je dvajset dežel že priznalo Rusijo. "Sovjetska unija je fakt, ako jo priznate ali ignorirate. Je fakt, da kontrolira eno šestino ozemlja naše zemlje s 150,000,000 prebivalci, obdarjenega z nerazvitim bogastvom, ki se ne da oceniti," je končal Sherman.

IZVAŽANJE DENARJA IZ SHS.

Po predpisih pravilnika o reguliranju prometa z devizami in valutami

a) se smejo v našo deželo prinašati tuje valute in devize v vsaki količini;

b) potnik, ki potuje iz naše dežele v Ameriko, lahko, če je naš podanik, kupi po viziranem potnem listu pri vsaki pooblaščeni banki tuje valute (dolarje, funte, franke in dr.) do iznosa od 3,000 frankov, in poleg tega lahko iznese 1,000 dinarjev v naših novčanicah.

Če je potniku potreben večji znesek kot 3,000 frankov za pot, se mora z viziranim potnim listom in uradno prošnjo obrniti na Generalni Inspektorat Finančnega Ministrstva za odobritev, da lahko kupi večji znesek tujih valut ali deviz.

Če je potnik tuji podanik, se mora z vidiranim potnim listom in uradno prošnjo obrniti do Inspektorata za odobritev, da kupi potrebne valute za potovanje.

V slučaju, da imajo potniki, ki gredo v Ameriko, pri sebi dolarje ali drugo tujo valuto za potovanje, so dolžni obrniti se z vidiranim potnim listom do Inspektorata, da se jim vpišejo tuje valute ali devize v potni list, da morejo brez ovir priti čez našo mejo.

IŠČEJO SE:

Ugo Casinotti iz Orebića v Dalmaciji; zadnji naslov Hoboken;
Toma Zakarija iz Grobnika, Hrvatska; zadnji naslov Jersey City;
Mile Martin; zadnji naslov Farell, Pa.;
Darinka Popović; zadnji naslov Detroit, Mich.;
Stevo Babić iz Zakorenja, Viliće selo, Požega, Hrvatska; zadnji naslov Akron, Ohio;
Janez in Jožef Rudman iz Rosalnice pri Metliki, Slovenija; zadnji naslov Bradox, Pa.;
Franjo Golob iz Senja, Hrvatska; zadnji naslov Lowelville, O.;
Šandor Loecser (Leser); zadnji naslov Baltimore, Maryland;
Nikola in Jelka Lukić; zadnji naslov Johnston, Pa.

Kdor bi kaj vedel o teh ljudeh, je naprošen, da blagovoli to naznaniti Izseljeniškemu poslancu, 443 W. 22nd Str., New York, N. Y.

PRODA SE KROJAČNICA

in trgovina za moško opravo, na jako prometnem kraju. Več se izve pri: MAX SLANOVECH, 15710 Waterloo Rd. Cleveland, Ohio. (Adv.)

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terčelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon, Run, Pa. John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca s gl. odborniki, ki delaje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljaje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljaje na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

F. P. — Zemlja se vrti okoli svoje osi od zapada proti vzhodu. Tako imajo v Evropi, ker so vzhodno od nas, prej dan, solnčni kakor lunin vzhod, kot pa v Ameriki. Tam tudi prej nastopi noč. Solnce se na Slovenskem na primer že nagiba proti zatonu, ko ga vidite v Kentuckyju šele vzhajati. In kmalu ko je pri Vas zašlo solnce, zasije jutranja zarja naslednjega dne čez slovenske gore. Z luno je ravno isto. Ker se zemlja obrača, ne more sijati mesec vedno na isto stran. V teku 24 ur, ko se zemlja obrne okoli svoje osi, je obsijana okoli in okoli. Vzhod imajo na Slovenskem za malo več kakor osem ur prej kot ga imate v Kentuckyju, in tako tudi zahod. Vzemite kroglijo in jo obsijano od luči vrtite v poševni smeri! Seneca Vam predstavlja noč, razsvetljena stran pa dan, ki se menja kakor se vrti kroglja (zemlja) pred lučjo (solncem ali luno). — Pozdrav!

NAUCITE SE ANGLESKO

Mi vas naučimo govoriti, čitati in pisati angleški jezik potom pošte v kratkem času. Da vas prepričamo vam pošljemo na poskušnje eno sologo. Znanje angleščine vam bo v korist. Ne odlašajte temveč priglasite takoj s učenjem. Naslov: "Slovensko-Angleška šola", 3639 W. 22nd St., cor Millard Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

JADRANSKA BANKA

sprejema denarje na hranilne vloge ter jih obrestuje po

8%, 10% in 12% letno

Adresirajte svoje pošiljke na:

Jadransko Banko Centralo
Amerikanski oddelek
Ljubljana, Jugoslavia

AFILIJACIJA:
FRANK SAKSER STATE BANK, NEW YORK

A. P. Čehov:

Ariadna.

(Dalje.)

Vprašal sem se v strahu, kaj hoče Ariadna, ta mlada, čudovita krasna, izobražena deklica, hčerka senatorja, v zvezi s takim srednjim, nenasitnim, neukusnim človekom? A čemu naj ne ljubi Lubkova? — sem si odgovarjal. V čem je on slabejši od mene? Oh, naj ljubi kogar hoče, čemu lagati? In radi česa je ona dolžna biti napram meni odkrita? In tako je šlo naprej, vse v podobni blaznosti. V vagonu je bilo hladno. Peljal sem se v prvem razredu, kjer sede po trije na enem divanu, dvojnih okvirov ni in zunanja vrata vodijo naravnost v kupe, — jaz sem se počutil kakor na štefažah, stisnjen, zapuščen, pomilovanja vreden, ta čas sem si zapomnil, kako je bilo ona zapeljiva v svoji bluzi, z nepočesanimi lasmi, a obdajal me je tako silen dvom, da sem kar poskakoval od duševnih boli, da so moji sopotniki gledali na mene z nekakim začudenjem in celo s strahom.

Ko sem prišel domov, sem našel mnogo snega in strašen mraz. Jaz ljubim zimo, ljubim zato, ker mi je bilo v tem času doma, celo v najhujšem mrazu toplo. Prijetno je, oblečen v kožuh in valenke (škornji iz volne), lepega, jasnega mrzlega dne kaj delati na vrtu ali na dvorišču, ali pa čitati v gorko zakurjeni sobi, ali pa sedeti poleg kamina pri očetu, ali kopati se v vaškem kopališču . . . Toda, če ni pri hiši matere, sestre ali otrok, tedaj je težko, tedaj so zimski večeri v resnici nenavadno dolgi, dolgi in silno sem bil žalosten in vsled žalosti celo čitati nisem mogel; dan se že še prebije, bodisi na vrtu, kjer se lahko kida sneg, ali krmi kokoši, živino, a večer, — kdaj ta preteče.

Poprej nisem ljubil gostov, a sedaj sem jih bil vesel, ker sem vedel, da bode razgovor mnogokrat o Ariadni. Večkrat je prišel špiritist Kotlovič, da bi pokramljal o sestri in tudi večkrat je pripeljal s seboj kneza Maktujeva, kateri ni bil v Ariadno nič manj zaljubljen kakor jaz. Sedeti v Ariadnini sobi, gledati klavir, dotikati se tipk in urejevati note,— je bilo knezu že kar nekaj navadnega in brez tega ni mogel živeti in duh deda Hilarijona je vedno ponavljal da bode Ariadna gotovo preje ali posleje njegova žena. Pri nas je ostajal knez dolgo, od zajutreka do polnoči in navadno molčal; molče je pil počasi dvoje, troje steklenice piva in le izjemoma se je udeležil razgovora, smejal se s kratkim, žalostnim in glupim smehom. Predno pa je odšel, pa je vselej poprosil mene za trenutek stran in me popraševal polglasno:

— Kdaj ste vi videli poslednjič Ariadno Grigorjevno? Je li zdrava? Mislim, da ji tam ni dolgčas?

Prišla je spomlad. Treba je bilo pričeti vlačiti, potem pa sejati jarino in deteljo. Težko, čeprav je bila spomlad, je bilo pozabiti na zgubo. Pri delu na polju sem poslušal škrjančke in se vpraševal: naj li končam že enkrat s tem vprašanjem o sreči in se oženim z priprosto deklico? A ponaenkrat pismo z italijansko znamko. Vse se je naenkrat razblinilo v meni kakor dim, detelja, teleta, čebele, kmečka dekleta. To pot je Ariadna pisala, da je zelo, brezmejno nesrečna. Očitala mi je, ker ji nisem stal na strani in jo gledal z viška svoje blagohotnosti in jo zapustil v trenutku nevarnosti. Vse to je bilo napisano z nervozno, veliko pisavo z mnogimi popravki, iz česar je bilo očividno, da je pisala v težavi in trpljenju. H koncu me je zaklinjajoč prosila, naj pridem k nji in jo rešim.

Zopet me je prevzelo in odšel sem tje. Ariadna je živela v Rimu. Prišel sem k nji pozno zvečer in ko me je zagledala je zastokala in se mi vrgla okoli vratu. Čez zimo se ni nič spremenila in je bila ravnotako mlada in prelestna kot prej. Povečerjala sva in se pozneje do jutra zabavala in ona mi je pripovedovala o svojih doživljajih. Vprašal sem jo, kje je Lubkov.

— Ne spominjajte me na to kreaturo! — je kriknila. On mi je zoprn in ostuden!

— Ali kot je bilo videti, ste ga ljubili, — sem rekel.

— Nikdar! V prve čase, se je kazal originalnim in mi vzbujal sočutje — to je vse. On je nesramen in si s tem pridobi žensko takoj, ker to je vabljivo. Pa ne govori o njem. To je samoboleča stran mojega življenja. Šel je v Rusijo za denarjem — tam je njegova pot. Prepovedala sem mu se vrniti.

Ona tedaj že ni več živela v hotelu, pač pa v zasebnem stanovanju obstoječem iz dveh sob, katere si je po svojem okusu uredila, sicer hladno a razkošno. Pozneje, ko je odšel Lubkov, si je ona pri svojih znancih izposodila okrog pet tisoč frankov in moj prihod je bil v resnici njena rešitev. Hotel sem jo spraviti v vas, a ni se mi posrečilo. Ona je tožila po domu, pa spomini na prejšno revščino in pomanjkanje, o zarjavelih strehi na domu njenega brata so vzbujali v njej odpor in drget in kadar sem ji predložil iti domov, mi je pričela krčevito stiskati roke in govoriti:

Ne, ne! Tam umrjem od bolesti!

Zatem je moja ljubezen do nje v poslednji fazi, dosegla popolno višino.

— Bodite prejšni in ljubite me malo, — je govorila Ariadna sklanjaje se k meni. — Vi mračnež in neumnež, se bojite udati se svojmi željam in mislite in mislite vedno le na posledice, a to je dolgočasno. No, prosim vas, zaklinjam vas, bodite laskav! — Moj nežni, moj sveti, moj mili, moj ljubi, jaz vas tako ljubim!

Postal sem njen ljubček. V resnici, čez mesec dni sem bil tako blazno zaljubljen, da sem kar triumfiral. Imeti v objetju mlado, prekrasno telo, naslanjati se nad njim, občutiti vselej, prebudivši se iz sna, njeno toploto in spominjati se, da je ona tukaj, ona, moja Ariadna, — oh, k temu se ni kar tako lahko privaditi! Pa saj sem se vendar počasi privadil svojemu novemu položaju z zavestjo. Pred vsem sem spoznal, da me Ariadna, kakor preje, ne ljubi. Ona se je bala samote, a glavno, jaz sem bil mlad, zdrav, krepek, ona je bila občutljiva, kakor so vobče hladni ljudje — in oba sva se delala kot bi se sešla po medsebojni, strastni ljubezni. Pozneje sem se seveda uveril sem tudi o marsičem drugem.

Živela sva v Rimu, v Neapolju, v Florenci; odšla v Pariz, a ker je bilo tam že hladno, sva se vrnila v Italijo. Izdajala sva se za moža in ženo in se seznanjala z bogatimi veleposestniki in Ariadna je imela vedno uspeh. Ko je posečala slikarje in se učila slikati, so jo imenovali naravnost umetnico, čeprav zato ni imela najmanjšega talenta. Vsak dan je do dveh ali treh spala; kavo je pila in zajuterkovala v postelji. Pri obedu je jedla juho, ribe, meso, šparglje in divjačino, a potem, ko je legla, sem ji prinašal v posteljo kak rostbif, a pojedla ga je z nekakšno težavo, a po noči, kadar se je prebudila, je jedla jabolka in pecivo.

Glavno, takorekoč osnovno svojstvo te ženske je bila izumiteljska prekanjenost. Ona je stalno prekanila koga vsako minuto, navidezno brez vsake potrebe, a kakor po nagonu, iz navade, kakor čivka iz navade vrabec ali miga ščurek z svojimi brki. Ona se je hlinila meni, lakajem, krojačem, trgovcem, znancem; brez kakšne miene in rezkosti se ni končal noben razgovor, ni ena srečanje. Če je prišel v naše stanovanje moški, — bodisi bogat ali priprost, — bi jo morali vsi videti, kako je premenila pogled, izražanje, glas in celo konture njene postave so se menjavale. Če bi jo vi videli one čase, bi gotovo rekli, da bogatejših ljudi ni v vsej Italiji. Niti enega slikarja ali godbenika ni odpustila, ne da bi ga ne nalagala vsakovrstnih stvari z ozirom na njegov talent.

— Vi imate velikanski talent! — je govorila ona, s skoro pojočim glasom. — Vi ste strašni. Mislim, da vidite človeka v notranjost.

(Konec prihodnjič.)

Nova nemška marka.

Ko so številke nemške valute rastle v milijarde in bilijone, ko je na primer ena žemlja veljala dvesto milijard mark — in je vse mislilo, da je to konec koncev, se je zgodil čudež. Volja nekaterih mož in občudovanja vredna disciplina celega naroda je povzročila nedavno in zaenkrat trajno spremembo. Tehnično in psihološko je ta čarovnija najbolj čuden poskus prečudnih časov, v katerih živimo.

Celo zadevo so Nemci naravnost imenitno provedli. Najprej je bilo treba zagrabiti ugoden trenutek. Inflacija je v Nemčiji tako narastla, da je vsakdo moral v navadnem življenju računati s stotisoči bilijonov in milijard in ta denarni nered je povzročil splošno nervoznost, prenapetost in utrujenost. To razpoloženje so voditelji Nemčije ugodno izrabili za popolno zopetno vzpostavitev položaja. Potem so se odločili, da bodo mednarodne zadeve urejevali samo potom tujih deviz, katerih si je bila Nemčija med tem časom zadostno preskrbela, prodajajoč cele tone barvanih lističev proti dolarjem in angleškim funtom. Slednjič pa so stavili v promet nov denar, ki je bil strogo določen samo za notranjost dežele in omejen v izdaji. Bil je pa zajamčen s teoretičnim davkom na nepremičnine. To je nova nemška marka imenovana Rentmark. V resnici je ta marka samo teoretično zasigurana in nima sploh nobene realne podlage. Drži jo pa čudovita nemška disciplina in zaupanje. Priznati moramo, da pómeni Renten mark kristalizovano zaupanje. Zgodil se je naravnost čudež, kar priznavajo tudi Francozi. Naj izvedenci rečejo, kar hočejo, toda v zadnjih desetih letih, prevladujejo psihološki momenti. In kar po nekem nagonu so začeli Nemci nazivati to novo marko Goldmark, ali skratka marko, "našo staro, dobro marko", katere je bilo včasih treba dvajset komadov, da se kupi funt Nj. Britanskega Veličanstva. Danes zadostuje za to samo sedemnajst lepih, sveže tiskanih papirčkov. Nemci se drže točno povelja, da ta novi denar velja samo v notranjosti države. V inozemstvu kupujejo vse v frankih, dolarjih in funtih. Nova marka si ne upa preko državne meje.

Dogodil se je torej slučaj, da ima ena država denar zase, ki se norčuje iz valut vseh drugih. Narodni ekonomi prej tega niti v teoriji ne bi dopustili in danes je pa to istina!

Da se utrdi politika "narodnega zaupanja", je Nemčija ukrenila prav posebne stvari. Raje ni plačala gotovih uradnikov, kot bi nadaljevala s politiko inflacije en sam dan. Kar čez noč je bilo "likvidiranih" 3750 uradnikov in 2800 nastavljencev v ministrstvu za javna dela, 2500 in 1036 pri carinarnicah, 1450 in 7727 pri financi, in tako naprej. Pri železnicah, da omenimo večjo številko, nad 60,000 uradnikov in okoli 150 tisoč delavcev.

Nemčija pa razen tega organizira izseljevanje v posameznih stopnjah. Brezposelni se čisto sistematično pošiljajo v latinsko Ameriko. "Clemenceau je imel prav, ko je dejal, da je 20 miljonov Nemcev preveč," je pisal pred kratkim oficijozni nem. list. Teh 20 milijonov Nemcev, ki obtežujejo nemške finance, je začela vlada počasi raztresevati po širnem svetu, da ga kolonizirajo.

Kdor potuje danes po Nemčiji, opazi dvoje: prvič, da je življenje zelo drago, drugič pa, da Nemci še bolj energično in sistematično delajo in proizvajajo kot prej in da so si nakopičili ravno v zadnjih dveh letih ogromna bogastva. Mera za to je število avtomobilov in to je v teku zadnjega leta podvojilo. Imajo jih danes že nad 150 tisoč.

En cel socijalni razred je pa umrl, namreč upokojeni uradniki in mali rentjeji. Najprvo so začeli prodajati dragulje in pohištvo, potem so pa šli v hiralnice — umret lakote. Najenergičnejši so izvršili samomor. Ljudstvo se nad tem ni zgražalo. Življenje je boj. Tem slabše za neizbežne žrtve! V Nietzscheju se nahaja dovolj opravičb za to. Voditelji Reicha so se edino brigali za usodo intelektualcev. Profesorji in dijaki so pač preživeli težke dni, toda prišli so jim na pomoč.

Danes so vsi, duševni in ročni delavci, plačani v zlatih markah in življenje se prav lepo razvija.

Delavski list je sila, s katero računa vaš nasprotnik.

Razno.

Iz dežele diktatorja. — Miguel de Unamano, bivši rektor univerze v Salamanki, in morda najboljši pesnik in filozof Španije, je bil, ker se ni hotel pokoriti diktatorskem režimu generala Primo de Rivera, izgnan iz Španije na Kanarske otoke. Proti deportaciji je protestirala "Liga za zaščito človeških pravic" pri španskem kralju. Več njegovih tovarišev, ki so se potegnili za Unamano, zasleduje diktatorski režim. Poleg tega je dal Primo de Rivera, general vojaške ječe Španije zapreti madridsko univerzo. Razumljivo je, da ni diktator zadovoljen s svobodno znanostjo, ki odklanja vsako tiranijo. Slikar Shum v Barceloni je bil obsojen, Barceloni je bil namreč obsojen radi njegovih "uporniških karikatur."

Dva nesrečnika. Nek mornarjev, ki je potoval po svetu, je obiskal v velikem mestu tudi blaznico. Predstojnik zdravnik je spremljal gosta po zavodu. Najprej mu je pokazal nevarne blaznike. Med drugimi sta videla človeka, ki se je gugal na gugalnem konju. Zdravnik pripoveduje: "Težaven slučaj. Mož se je zaljubil v neko dekle, in ker ga je dekle odbilo, je zmorel: sedaj se guglje ves božji dan na tem konju."

Prideta tudi v oddelek, kjer so bili zaprti nevarni blazniki. Tam so imeli enega posebno besnega, ki si je na vsak način hotel vzeti življenje. Bil je zaprt v celici z gumijastimi stenami, kajti vsemer se je z glavo zaletaval v steno. "Ta revež," je pojasnil zdravnik, "je pa poročil ono deklico, ki je odbila tistega, ki se sedaj ves dan guglje na konju."

Potres v japonski pravljici. Japonska pravljica pripoveduje, da leži pod japonskim arhipelom ogromna riba. Njena glava z silnimi tipalkami se nahaja na severnem koncu otočja; njen rep ogromne dolžine sega pod starim cesarskim mestom Kioto. V tem ogromnem repu je nagomilana vsa moč te ribe. Če premakne riba svoj rep, se trese zemlja. To pa se zgodi vselej tedaj, kadar je dovolj pazljiv bog Kašima, ki sedi na hrbtu te ribe in pazi nanjo. Če tako riba premakne svoj rep, potem bog Kašima brž zavali na njeno repno plavuto ogromno skalo. Če ta skala ne zadostuje in riba noče mirovati, potem potegne Kašima svoj čarobni meč — in tega se riba zelo boji ter postane mirna — in potres preneha.

Vzrok.

"Ti si gotovo odpovedal službo, ker ne moreš več izhajati s šefom."

"S šefom že, a s plačo ne."

Josip Jurčič:

PONAREJENI BANKOVCI.

Povest iz domačega življenja.

(Konec.)

Pasje lajanje ga prebudi. Izza ogla je bil priskakal stari hišni pes in oblajal čudno oblečenega neznanca. Zakrajec spozna svojega starega psa in ga pokliče po imenu: "Švigelj!" Pes ta glas svojega prejšnjega gospodarja tudi spozna, po trebuhu se priplazi do njega in vesel cvileč skače ob njem.

"Tedaj ti me še spoznaš, žival! Da vidim, kaki bodo drugi," misli ubežni kaznjenec in gre na okno trkat.

Oglasi se mu nek moški glas, ali on se ne more domisliti, kdo bi bil. Ko se vrata odpro, pride pol oblečen mož na prag. — Zakrajec spozna, da je to iz vasi oni Florijan, ki ni imel svoje hiše, in je zdaj tu zdaj tam na vasi osebenjkoval. Zatorej ga precej neprijetna slutnja strese, ko zagleda tega moža odpirajočega.

"Kaj bi radi?" vpraša Florjan. Kaznilnična obleka in upadlo lice mu je Zakrajca delalo neznanega.

"V svojo hišo menda vendar še smem!"

"Ojmene, Miha, Vi, Vi ste?" se začudi Florjan in na stežaj odpre vrata.

Ko Zakrajec stopi v izbo, vidi tujo žensko, tujega otroka tu, a svoje žene ne, niti svojih otrok.

"Kje je moja žena?" vpraša zamolklo.

"Kaj Vam niso pisali?" vprašuje Florjan namesto odgovora.

"Včeraj je bila osmina, kar smo jo pokopali, potlej sva midva tukaj v štant vzela hišo in polje za dve leti, ker so rekli, da Vas še pet let ne bo iz ječe domov; dve leti je naše, zdaj ne gremo venkaj, naj pride kdor hoče," govori vse obenem žena Florjanova.

Pokopali so ženo!

To je Zakrajec slišal, drugo le napol, a bilo mu je dovolj. Spusti se na klop in dene glavo med dlani v kolena uprte.

Umrla je žena!

"Kako bolezen je imela? vpraša Zakrajec čez nekoliko časa.

"I. Bog ve!" odgovori najemnica njegove hiše. "Saj veš, kako so ljudje zlih jezikov; oni pravijo, da je umrla od žalosti zavoljo tebe, ker si zaprt. Pravijo, da se nisi ti polakomnil tistih bankoveev, bila bi ona še živa in zdrava."

"Jaz sem jo umoril?" vpraša Zakrajec kakor sam sebi, pol tiho in ne posluša daljšega besedovanja ženske in moža. Naposled po dolgem molku se vzdigne in hlastno vpraša:

"Kje so moji otroci?"

"Pri ljudeh," odgovori Florjan, razloči mu, kdo je postavljen otrokom za jeroba, kdo je vzel tega fanta ali to deklico ter naposled še pove: "Tvoj Nacek je pa pri nas ostal, tam-le v kotu spi."

To je bil Zakrajčev drugi sinek.

"Pokliči ga!" prosi Zakrajec.

Florijan pokliče kakih šest let starega dečka, ki nerad, ali vendar vstane zaspan iz posteljice svoje.

"Glej, oče tvoj so prišli, pojdi k njim," reče najemnik Florjan.

"Nacek, pojdi sem k meni," kliče prijazno-žalostno Zakrajec sinka.

A deček postrani pogleda in reče: "Ne grem!"

"Pojdi k očetu, glej ga!" ga sili tudi Florjanka.

"To ni moj oče!"

Ko to Zakrajec sliši, vstane, opre desno laket na steno in zglavo na njo butne, zajoka, in ihteč glasno izgovori:

"Tudi otroci moji me nečejo že več poznati! Bog, to je preveč, to je prehudo!"

Florjanu se je Zakrajec smilil, tolažil ga je, ali slabo je znal, ni vedel, kaj bi rekel; sam bi se bil skoraj jokati začel, ker si je mislil: joj, ko bi jaz v tako prišel, da bi žena od žalosti zavoljo mene umrla, in bi me otroci moji več ne poznali. In Miha, ta, ki mu je nekdaj tako dobro bilo, ubogi Miha Zakrajec!

"Nič ne maraj, Miha," ga je tolažil, "tvoj fant te ne pozna, ker si tako grdo oblečen" (Zakrajec je imel namreč še kaznjensko obleko na sebi); "če si ušel — kar se mi zdi — pojdi nazaj, oglasi se sam in dosedi, kar imaš še sedeti, potlej pa prideš ven. Ni dosti dolga na hiši, tačas ti otroci dorastejo in vse bode spet bolje, ko dostaneš zapor in se vrneš, le verjemi in v Boga zaupaj."

Tako ga je Florjan učil. A Zakrajec zmaje z glavo in reče tožno:

"Ne, ne! Izgubljen sem! Jaz ne pridem nikdar več iz ječe, če se sam oglasim, ali če me dobodo. Zato me živega ne bodo imeli. Da sem mogel uiti, moral sem ustreliti človeka, ki je bil najet, da je pazil name in na druge."

"Ustreliti!" se prestraši Florjan.

"Tako je. S slabim denarjem začel, z umorom končal!"

"Bog se usmili!"

XII.

Dandanes je zločincem težko ubegniti oblastniški pravici. Hitrejši nego konji in železnice je telegraf, preprežen že povsod. Ta jih preteče in jim žandarje in policaje postavi na pot, da jih še čakajo tam, kamor so hoteli pribeči.

Tako je tudi tu žandar prišel naravnost v vas iskat begunca le malo ur kesneje, kakor je prišel oni. In daljna zgodba je z Zakrajcem kratka.

Zakrajec je žandarja ugledal, skočil skozi okno in hotel uteči. Žandar je vpil za njim: stoj, stoj! Zakrajec je bežal, ne zmeneč se za oni klic. Žandar streli, zadene Zakrajca v roko, a ne močno, zato da beži dalje. Drugi strel poči. Zakrajec se zvali na tla. Zadet je bil tako nesrečno v osredje, da je še tisti dan umrl.

VABILO NA KONCERT

DELNIČARJI SLOVENSKEGA DOMA v Girard, Ohio,

priredijo

KONCERT IN PLESNO VESELICO

dne 30. maja 1924 v Slovenskem Domu v Girard, O.

Pričetek veselice točno ob 2 uri popoldne.

Na koncertu bodo sodelovala razna pevska društva, kakor tudi pevsko društvo "Ljubljanski vrt" iz Girarda, ki nam bodo zapeli več krasnih pesmi. Igrala bo domača, na novo ustanovljena godba. Uljudno vabimo vsa domača in bližnjih naselbin društva in vse rojake in rojakinje, da se tega koncerta v obilnem številu vdeležite. Torej na svidenje dne 30. maja. Vabi Odbor Sl. Doma.

Ako želite

da bodo vaše denarne pošiljke pravočasno prispele v domovino, zahtevajte od vašega bankirja, da vam izda ček na

JADRANSKO BANKO

Vaša nakazila se izvršujejo hitro, točno in brez vsakega odbitka potom naših podružnic in po pošti.

Naš amerikanski oddelek je vsem našim izseljencem BEZPLAČNO na usluge.

Za vse informacije obrnite se na:

CENTRALO JADRANSKO BANKO,
AMERIKANSKI ODDELEK
LJUBLJANA JUGOSLAVIJA

Podružnice:

Beograd, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Kreševo, Jesle, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

AFILIRANI ZAVOD:

Frank Sakser State Bank
82 Cortlandt St., New York, N.Y.

Glavni korespondent za Južno Ameriko

Banco Yugoslavo De Chile
Valparaiso, Punta Arenas, Antofagasta

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Av., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZEMSKI ODDELEK Vam vedno najboljše postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobradskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zapriseženе izjave in druge potrebne listine.